

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

JUDr. František Grznár
advokát
IČO 138 85 146

Instituce

Real estate financial hospital s.r.o.
IČO 286 26 389
Českobratrská 1403/2
Moravská Ostrava
70200 Ostrava

Zástupce

JUDr. Alfréd Šrámek
advokát
IČO 641 27 389

Č. j. FA/SR/SU/525/2017 - 5

Praha 28. 3. 2018

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), v řízení zahájeném dne 16. 5. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru č. ■ ze dne 10. 9. 2015, případně úročení úvěru z této smlouvy ve výši diskontní sazby platné v den uzavření smlouvy o úvěru a určení neplatnosti ujednání o výši roční procentní sazby nákladů, o poplatcích a smluvních pokutách, rozhodl o námitkách Instituce ze dne 28. 2. 2018, č. j. FA/SR/SU/525/2017 – 2, proti nález finančního arbitra ze dne 12. 2. 2018, č. j. FA/SR/SU/525/2017 – 1, takto:

Námitky instituce, Real estate financial hospital s.r.o., IČO 28626389, se sídlem Českobratrská 1403/2, 702 00 Ostrava - Moravská Ostrava, doručené finančnímu arbitrovi dne 28. 2. 2018, č. j. FA/SR/SU/525/2017 – 2, se podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi zamítají a nález finančního arbitra ze dne 12. 2. 2018, č. j. FA/SR/SU/525/2017 – 1 se potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti smlouvy o úvěru, kterou s Institucí uzavřel, protože Instituce s odbornou péčí neposoudila jeho schopnost splácet poskytnutý úvěr ze smlouvy o úvěru, současně se domáhá úročení úvěru ze smlouvy o úvěru ve výši diskontní sazby platné v den uzavření smlouvy o úvěru, neboť roční procentní sazba nákladů (dále jen „RPSN“) je ve smlouvě o úvěru uvedena v nesprávné výši a smlouva neobsahuje veškeré předpoklady pro výpočet RPSN, a neplatnosti ujednání o poplatcích, smluvních pokutách, protože jsou nepřehledná a nepřípustná a neplatnosti ujednání o výši RPSN, protože je v rozporu s dobrými mravy.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 10. 9. 2015 smlouvu o spotřebitelském úvěru č. ■, na základě které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli úvěr ve výši 131.000,- Kč a Navrhovatel se zavázal tyto finanční prostředky ve 108 splátkách vrátit a zaplatit za ně úroky (dále jen „Smlouva o úvěru“).

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů od obou stran sporu a po jejich pečlivém právním posouzení zjistil, že Instituce neposoudila s odbornou péčí schopnost

Navrhovatele splácet úvěr ze Smlouvy o úvěru, tedy že Smlouvu o úvěru uzavřela s Navrhovatelem v rozporu se zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), a následně Navrhovateli poskytla na základě této smlouvy spotřebitelský úvěr, aniž by bylo zřejmé, zda Navrhovatel bude schopen tento úvěr splatit. Finanční arbitr dovodil, že v důsledku neposouzení schopnosti Navrhovatele splácet úvěr ze Smlouvy o úvěru s odbornou péčí je tato smlouva od samého počátku neplatná, a Navrhovatel a InSTITUTE jako strany Smlouvy o úvěru jsou povinni si vydat bezdůvodné obohacení, které na základě neplatné Smlouvy o úvěru získali. Finanční arbitr zjistil, že InSTITUTE se plněním od Navrhovatele nad rámec jistiny ze Smlouvy o úvěru na jeho úkor bezdůvodně obohatila o částku 128.730,- Kč.

Finanční arbitr rozhodl podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve věci nálezem ze dne 12. 2. 2018, č. j. FA/SR/SU/525/2017 – 1 (dále jen „Nález“), kterým ve výroku I. uložil InSTITUTE povinnost zaplatit Navrhovateli částku ve výši 128.730,- Kč, a to do 3 dnů od právní moci Nálezu. Současně finanční arbitr podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, protože vyhověl návrhu Navrhovatele zcela, uložil InSTITUTE ve výroku II. Nálezu povinnost zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč, a to do 15 dnů od právní moci Nálezu.

3. Námítky InSTITUTE proti Nálezu

InSTITUTE podala námítky proti všem výrokům Nálezu.

InSTITUTE namítá, že § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru ukládá věřiteli povinnost nahlédnout do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele pouze v případě, jestliže je to nezbytné, což podle názoru InSTITUTE v tomto případě nebylo.

InSTITUTE argumentuje jednak tím, že InSTITUTE není bankou a v dobré víře vycházela z informací poskytnutých Navrhovatelem v dokumentech s názvem „*ŽÁDOST o spotřebitelský úvěr a PROHLÁŠENÍ o příjmových a majetkových poměrech spotřebitele, a ŽÁDOST o posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr dle § 9 zák. č. 145/2010 Sb.*“ ze dne 9. 9. 2015 (dále jen „*Žádost*“), a „*prohlášení dlužníka a spoludlužníka o schopnosti plnit převzaté závazky a povinnosti*“ podepsaného Navrhovatelem dne 10. 9. 2015 (dále jen „*Prohlášení*“), když „*předpokládala, že jednak jsou informace navrhovatelem poskytnuté pravdivé a úplné a dále, že si byl navrhovatel vědom, že jestliže je dotazován na výši jeho příjmů a výdajů v souvislosti s uzavřením úvěrové dokumentace, je logické, že je tak dotazován z důvodu posouzení, zda bude vůbec své závazky splácet a plnit*“, a dále tím, že Navrhovatel k nahlížení do uvedených databází neudělil InSTITUTE souhlas, přičemž nezbytnost nahlédnutí do databází nelze dovozovat pouze ze závěru, že dlužník neudělí souhlas s nahlédnutím do databáze.

InSTITUTE současně opakuje svá tvrzení vznesená v řízení před vydáním Nálezu, že Nebankovní registr klientů informací (dále jen „NRKI“) a registr zájmového sdružení právnických osob SOLUS (dále jen „SOLUS“) fungují na principu dobrovolnosti účasti věřitelů a mezi jejich účastníky patří pouze zlomek nebankovních institucí poskytujících úvěry na českém trhu a proto z nich ani nelze zjistit relevantní informace o úvěruschopnosti zkoumané osoby. InSTITUTE argumentuje, že pokud stát neukládá povinnost vzniku úplné databáze, do které by byly povinny všechny osoby zaznamenávat své pohledávky za třetími osobami, pak InSTITUTE nelze klást k tíži, že do neúplných databází dlužníků nenahlédla.

InSTITUTE nadto namítá, že „*nebylo prokázáno, zda vůbec finančním arbitrem blíže nespecifikovaní věřitelé závazků dlužníka vůbec byli účastníky na fungování odkazovaných registrů dlužníků a zejména pak, zda vůbec v době posuzování bonity navrhovatele byly evidovány informace o závazcích navrhovatele v předmětných registrech*“. InSTITUTE zpochybňuje i samotnou existenci jiných úvěrových vztahů Navrhovatele s jinými věřiteli

v době uzavření Smlouvy o úvěru, když v řízení předcházejícím vydání Nálezu „*není prokázáno, že by byly shromážděny informace, z nichž by bylo možno usuzovat, že navrhovatel byl již v jiném úvěrovém vztahu*“, neboť tato skutečnost podle Instituce z Nálezu nikterak neplyne a Nález je proto nepřezkoumatelný.

Instituce dále argumentuje, že závazky Navrhovatele vůči společnosti Profi Credit Czech, a.s, IČO 61860069, se sídlem Klimentská 1216/46, 130 00 Praha (dále jen „Profi Credit Czech a.s.“), která je členem databází NRKI a SOLUS, „*činily pouze 21 % z celkových údajných měsíčních závazků navrhovatele*“, z čehož podle názoru Instituce rovněž plyne velmi nízká vypovídací hodnota předmětných databází.

Instituce dovozuje, že pokud byly závazky Navrhovatele vůči Profi Credit Czech a.s. z databází NRKI a SOLUS vůbec zjistitelné, což podle Instituce nebylo prokázáno, jejich výše dosahovala pouze 6.191,- Kč měsíčně, tudíž Navrhovatelovy „*celkové měsíční výdaje by činily 7.539,- Kč a pakliže zjištěné příjmy navrhovatele činily 15.729,- Kč, tak by nepochybně pokryly i závazky z úvěrového vztahu*“

Instituce dále argumentuje, že uvedení informací neodpovídajících reálné finanční situaci Navrhovatele v Žádosti a v Prohlášení naplňuje znaky skutkové podstaty úvěrového podvodu a finanční arbitr poskytuje tomuto jednání Navrhovatele právní ochranu, když přičítá k tíži Instituce protiprávní jednání Navrhovatele.

Instituce shrnuje, že úvěruschopnost Navrhovatele prověřila při zohlednění kritéria přiměřenosti v dostatečném rozsahu a požaduje, aby finanční arbitr Nález zrušil a návrh zamítl.

4. Vyjádření Navrhovatele k námitkám Instituce

Navrhovatel se ztotožňuje se závěry finančního arbitra, že Instituce neunesla důkazní břemeno ohledně řádného ověření úvěruschopnosti Navrhovatele, zejména závazkové strany rozpočtu Navrhovatele, s odbornou péčí, a to zejména ve světle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, který podrobně vykládá pojem odborné péče při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele.

Navrhovatel argumentuje, že bylo povinností Instituce nahlédnout do příslušných databází dlužníků a zjistit jeho další závazky vůči jiným věřitelům, jakož i vyžádat si doklady o pravidelných platbách Navrhovatele na bydlení a na spotřebu. Navrhovatel tvrdí, že „*řadu údajů v dokumentech nevyplňovala, jen jí bylo sděleno, že má dokumenty podepsat, aby získala úvěr*“. Vedle toho Navrhovatel argumentuje, že i jeho příjem byl v době uzavření Smlouvy o úvěru nízký.

Ani argumenty Instituce, že ve vztahu s Navrhovatelem jednala v dobré víře v informace poskytnuté Navrhovatelem a předpokládala, že Navrhovatel jedná poctivě jako svéprávná osoba, která chápe smysl svého právního jednání, nemohou podle Navrhovatele obstát, protože se na vztah mezi Navrhovatelem a Institucí přednostně použijí speciální ustanovení předpisů na ochranu spotřebitele coby slabší smluvní strany.

Navrhovatel současně odmítá, že by se vůči Instituci při sjednávání Smlouvy o úvěru dopustil jakéhokoliv protiprávního jednání, když v řízení nebylo prokázáno, že by údaje o příjmech a výdajích Navrhovatele v Žádosti a Prohlášení vyplňoval Navrhovatel a k tomu dodává, že „*smlouvu si nemohla před podpisem řádně přečíst, k dalším dokumentům jí bylo sděleno, že jde o formalitu*“.

5. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi dává stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr ve zbytku podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a n. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil Námitky podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi a přiměřeně podle § 81, 82 a 83 správního řádu jako přípustné.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

5.1. Podklady opatřené finančním arbitrem z moci úřední

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů a z úřední činnosti zjistil, že

- a) Navrhovatel měl v době před uzavřením Smlouvy o úvěru nejméně dva bankovní účty, a to konkrétně účet č. ■ vedený u společnosti Česká spořitelna, a. s., IČO 45244782, se sídlem Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4 (dále jen „Účet 1“) a účet č. ■ vedený u společnosti Československá obchodní banka, a. s., IČO 00001350, se sídlem Radlická 333/150, 150 57 Praha 5 (dále jen „Účet 2“);
- b) z Účtu 1 provedl Navrhovatel dne 5. 2. 2015 bezhotovostní převod finančních prostředků v částce 715,13 Kč označený jako „splátka úvěru – KARTOVY UVER“ a dne 20. 2. 2015 bezhotovostní převod finančních prostředků v částce 4.278 Kč označený jako „splátka úvěru“;
- c) z Účtu 2 provedl Navrhovatel dne 12. 2. 2015 bezhotovostní převod na základě trvalého příkazu v částce 1.348 Kč;
- d) z Účtu 1 provedl Navrhovatel výběr hotovosti dne 10. 2. 2015 v částce 9.000 Kč, dne 12. 2. 2015 v částce 17.000 Kč, dne 16. 2. 2015 v částce 2.000 Kč, dne 24. 2. 2015 v částce 4.000 Kč a dne 25. 2. 2015 v částce 3.400 Kč.

Ze smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 3. 7. 2015 mezi Navrhovatelem a společností Profi Credit Czech a.s. finanční arbitr zjistil, že na základě této smlouvy se zavázala společnost Profi Credit Czech a.s. vyplatit Navrhovateli úvěr ve výši 24.000 Kč na Účet 2.

Ze smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 4. 8. 2015 mezi Navrhovatelem a společností Profi Credit Czech a.s. finanční arbitr zjistil, že na základě této smlouvy se zavázala společnost Profi Credit Czech a.s. vyplatit Navrhovateli úvěr ve výši 25.000 Kč na Účet 2.

5.2. Nepřezkoumatelnost Nálezu

Instituce namítá, že Nález je nepřezkoumatelný, protože neobsahuje údaje o tom, z jakých podkladů finanční arbitr dovedl, že Navrhovatel měl v době uzavření Smlouvy o úvěru závazky z úvěrových vztahů vůči jiným finančním institucím.

Podle § 68 odst. 1 správního řádu, který se podle § 24 zákona o finančním arbitrovi použije na řízení před finančním arbitrem, pokud zákona o finančním arbitrovi nestanoví jinak, platí, že „[r]ozhodnutí obsahuje výrokovou část, odůvodnění a poučení účastníků“, přičemž podle odst. 3 „[v] odůvodnění se uvedou důvody výroku nebo výroků rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí“.

Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi platí, že „[a]rbitr není vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy. Při svém rozhodování vychází arbitr ze skutkového stavu věci a volně hodnotí důkazy“, a podle odst. 4 „[ú]častníci řízení mají právo nahlížet do spisu a právo obdržet kopie písemností založených do spisu“.

Část 8.4 písm. h) Nálezu obsahuje skutková zjištění, že „Navrhovatel měl v době uzavření Smlouvy o úvěru finanční závazky u společností

1. *Profi Credit Czech a.s., IČO 61860069, se sídlem Klimentská 1216/46, 130 00 Praha (dále jen „Profi Credit Czech a.s.“), na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 12. 6. 2013 ve výši 1.250,- Kč měsíčně, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 19. 8. 2014 ve výši 1.011,- Kč měsíčně, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 3. 7. 2015 ve výši 2.000,- Kč měsíčně, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 4. 8. 2015 ve výši 1.930,- Kč měsíčně;*
2. *HK Investment s.r.o. na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 5. 3. 2015 ve výši 1.544,- Kč měsíčně, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 17. 7. 2015 ve výši 3.300,- Kč měsíčně;*
3. *Fair Credit International, SE, IČO 04424115, Kubánské náměstí 1391/11, 100 00 Praha 10, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 5. 12. 2014 ve výši 450,- Kč týdně, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 26. 6. 2015 ve výši 420,- Kč týdně;*
4. *Jet Money s.r.o., IČO 25858246, se sídlem Hněvotínská 241/52, 779 00 Olomouc, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 5. 3. 2015 ve výši 1.300,- Kč měsíčně;*
5. *Door Financial a.s., IČO 29016126, se sídlem Kořenského 905/4, 400 03 Ústí nad Labem, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 14. 3. 2015, ve výši 750,- Kč týdně, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 21. 6. 2015, ve výši 450,- Kč týdně;*
6. *Tommy Stachi s.r.o., IČO 27148084, se sídlem Taboritká 1000/23, 130 00 Praha, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 16. 3. 2015, ve výši 1.671,- Kč měsíčně;*
7. *Help financial s.r.o., IČO 26440334, se sídlem Příčná 1217, 293 06 Kosmonosy, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 25. 3. 2015, ve výši 372,- Kč týdně, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 27. 7. 2015, ve výši 325,- Kč týdně;*
8. *GTS Enerxus Limited, IČO 03288404, se sídlem Na Zámecké 1518/9, 140 00 Praha, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 29. 6. 2015, ve výši 200,- Kč týdně;*
9. *Sarmentum finance s.r.o., IČO 03798852, se sídlem Karlovo náměstí 290/16, Nové Město, 120 00 Praha 2, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 1. 7. 2015, ve výši 583,69 Kč týdně“.*

V odůvodnění Nálezu jsou tedy jednotlivé smlouvy, ze kterých finanční arbitr zjistil existenci závazků Navrhovatele z úvěrových vztahů, vždy konkrétně označeny číslem, datem uzavření a názvem společnosti, se kterou Navrhovatel smlouvu uzavřel.

Z citované části Nálezu je rovněž seznatelné, jaká konkrétní zjištění finanční arbitr z jednotlivých konkrétních podkladů (úvěrových smluv) dovedl.

Nález tedy obsahuje označení všech podkladů, ze kterých finanční arbitr vycházel, včetně podkladů opatřených finančním arbitrem v rámci úřední činnosti ve smyslu § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi, jak požaduje § 68 odst. 3 správního řádu.

Veškeré úvěrové smlouvy, ze kterých finanční arbitr v Nálezu vycházel, jsou součástí spisu vedeného pod sp. zn. FA/SR/SU/525/2017.

Finanční arbitr umožnil Instituci seznámit se s podklady pro vydání Nálezu, tedy mj. i s obsahem těchto úvěrových smluv, v termínu stanoveném ve výzvě k seznámení s podklady pro vydání nálezu ze dne 14. 12. 2017, evid. č. FA/32740/2017, která byla Instituci doručena dne 15. 12. 2017. Instituce svého práva seznámit se s podklady pro vydání Nálezu nevyužila, ani nepožádala finančního arbitra o umožnění seznámit se s podklady v jiném termínu. Instituce v průběhu řízení před finančním arbitrem nevyužila ani svého práva podle § 12 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi nahlédnout do spisu, ani nepožádala o zaslání kopií písemností založených do spisu.

5.3. Posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele

Zákon o spotřebitelském úvěru ukládá věřiteli povinnost s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, když stanoví v § 9 odst. 1, že „[v]ěřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, či změnou takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru, je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do databázi umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná“.

Podle § 22 odst. 5 zákona o spotřebitelském úvěru pak dále platí, že „[n]ení-li prokázán opak, má se za to, že věřitel povinností podle § 5, 7 a 9 nesplnil“. Zákon o spotřebitelském úvěru přenáší důkazní břemeno týkající se prokázání splnění určitých zákonem stanovených povinností na věřitele, tj. v tomto případě na Instituci.

5.3.1. Požadavek ověření výdajové stránky rozpočtu Navrhovatele

Instituce namítá, že „při zohlednění kritéria přiměřenosti“ ověřila úvěruschopnost Navrhovatele dostatečně, když ohledně výdajové stránky Navrhovatele vycházela z údajů v Žádosti a v Prohlášení, které Navrhovatel podepsal, a „důvodně předpokládala“, že tyto údaje jsou „pravdivé a úplné“.

Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, dovedil, že „[s]oučástí odborné péče poskytovatele úvěru dle § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, je i taková obezřetnost, která jej vede k nespolehání se jen na údaje tvrzené žadatelem o úvěr, ale i k prověření (požadavku na doložení) těchto tvrzení (např. potvrzením o zaměstnání a příjmu, doložením výplatních pásek, doložením výpisu z účtu žadatele apod.)“.

Shodně např. i podle rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 1. 2015 pod sp. zn. 22 A 22/2013 „požadavek odborné péče podle § 9 odst. 1 ZSÚ nelze (jak se snaží žalobce) omezovat jen na samotný myšlenkový proces ‚posouzení‘ dodaných čísel představujících příjmy a výdaje, příp. zadlužení žadatele o úvěr, ale je třeba tento požadavek vztáhnout i na zhodnocení dostatečnosti, úplnosti a věrohodnosti podkladů shromážděných pro uvedený myšlenkový proces.“

Pokud tedy Instituce při zjišťování výdajové stránky rozpočtu Navrhovatele za účelem posouzení jeho úvěruschopnosti vycházela pouze z údajů uvedených Navrhovatelem, aniž

by si opatřila podklady k prokázání těchto tvrzení, nepostupovala v souladu s § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, který stanoví, že je právě na Instituci, aby s odbornou péčí posoudila úvěruschopnost Navrhovatele, což podle citované judikatury zahrnuje nejen myšlenkový proces posouzení údajů poskytnutých spotřebitelem, ale i opatření si podkladů k ověření těchto tvrzení.

K úvahám Instituce o neúplnosti a nízké vypovídací hodnotě databází NRKI a SOLUS finanční arbitr odkazuje, že tyto databáze nejsou zásadně jedinými možnými zdroji ověření údajů o závazcích Navrhovatele, Instituce si mohla od Navrhovatele opatřit např. výpis z jeho bankovního účtu za období předcházející uzavření Smlouvy o úvěru, jak poukazuje i Nejvyšší správní soud v citovaném rozhodnutí. Navrhovatel měl v době uzavření Smlouvy o úvěru nejméně dva bankovní účty, ze kterých by Instituce zjistila nejen informace o některých závazcích Navrhovatele z úvěrových vztahů, když z Účtu 1 Navrhovatel dne 5. 2. 2015 a dne 20. 2. 2015 bezhotovostně převedl finanční prostředky v částkách 715,13 Kč 4.278 Kč, výslovně označené „splátka úvěru“, z Účtu 2 provedl Navrhovatel dne 12. 2. 2015 pravidelný měsíční bezhotovostní převod na základě trvalého příkazu v částce 1.348 Kč a na Účet 2 se společnost Profi Credit Czech a.s. zavázala Navrhovateli v červenci a srpnu 2015, tedy v době bezprostředně předcházející době uzavření Smlouvy o úvěru, vyplatit dva úvěry, ale i komplexnější informace o pravidelných měsíčních výdajích Navrhovatele, když např. z Účtu 1 Navrhovatel prováděl četné výběry hotovosti, které jen v měsíci únoru 2015 dosahovaly v součtu 35.400 Kč.

Neexistence úplné databáze spotřebitelských úvěrových vztahů zásadně nezavazuje Instituci její zákonné povinnosti postupovat při ověření úvěruschopnosti s odbornou péčí, tj. postupovat s pečlivostí a obezřetností, jakou je možné od profesionála v daném případě očekávat, která obnáší mj. nahlédnutí do databází, které jsou k dispozici, případně ověření výdajů Navrhovatele z jiných podkladů, jako např. ze zmiňovaného výpisu z účtu, apod.

Jestliže se Instituce hájí tím, že do databází NRKI a SOLUS nahlédnout nemohla, protože Navrhovatel vyjádřil v Žádosti s takovým postupem nesouhlas, finanční arbitr odkazuje na poslední větu § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, která poskytnutí spotřebitelského úvěru výslovně podmiňuje výsledkem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí, ze které vyplývá, že Instituce není oprávněna poskytnout spotřebitelský úvěr nikoli pouze v případě, kdy po posouzení úvěruschopnosti zjistí, že spotřebitel není úvěruschopný, ale rovněž i v případě, kdy není posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí možné.

Posouzení úvěruschopnosti spotřebitele není možné například tehdy, pokud spotřebitel odmítne Instituci součinnost, která je k posouzení jeho úvěruschopnosti nezbytná, jako např. pokud odmítne předložit Instituci požadované podklady nebo udělit souhlas s nahlédnutím do databází umožňujících posouzení jeho úvěruschopnosti.

Instituce tedy není zásadně oprávněna poskytnout spotřebitelský úvěr každému spotřebiteli, u kterého se jí nepodaří zjistit, že by nebyl úvěruschopný, naopak je oprávněna poskytnout úvěr pouze tomu spotřebiteli, u kterého je po dovršení zákonem stanovaného procesu posouzení úvěruschopnosti zřejmé, že bude schopen úvěr řádně splácet.

Smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, uzavřená v rozporu se shora uvedenými zákonnými mantinely, je podle § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru neplatná.

5.3.2. Nutnost posuzování úvěruschopnosti spotřebitelů

Finanční arbitr nemůže přisvědčit ani námitce Instituce, že po zahrnutí závazků Navrhovatele vůči společnosti Profi Credit Czech a.s., která jako jediná z věřitelů Navrhovatele byla v době uzavření Smlouvy o úvěru členem databází NRKI a SOLUS, by příjmy Navrhovatele „pokryly i závazky z úvěrového vztahu“.

Instituce správně zjistila, že měsíční příjmy Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o úvěru činily 15.729,50 Kč. Pokud by však Instituce po nahlédnutí do databází NRKI a SOLUS zjistila existenci jiných závazků Navrhovatele vůči společnosti Profi Credit Czech a.s. s vyšší pravidelných měsíčních splátek nejméně 6.191 Kč, pak by Instituce musela k tomuto údaji připočíst výdaje Navrhovatele na spotřebu, na bydlení, apod.

Zcela nesprávná je úvaha Instituce, že Navrhovatelovy „celkové měsíční výdaje by činily 7.539,- Kč“, tedy toliko součet pravidelných měsíčních splátek vůči společnosti Profi Credit Czech a.s. a měsíčních výdajů Navrhovatele na fond oprav a záloh částku ve výši 1.348,- Kč.

Pokud jde o to, jakým způsobem by Instituce měla před uzavřením smlouvy o úvěru posuzovat úvěruschopnost spotřebitelů, aby tím dostatečně v rámci řízení před finančním arbitrem prokázala odbornou péči, finanční arbitr ze své úřední činnosti dovozuje, že je běžnou praxí bankovních i nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, že evidují záznamy o sjednávání smluv o spotřebitelském úvěru, a rovněž náhledy do bankovních i nebankovních registrů klientských informací a výpisy z bankovních účtů klientů za období několika měsíců bezprostředně předcházející uzavření úvěrové smlouvy.

Hlavním účelem zákonné povinnosti poskytovatelů spotřebitelských úvěrů ověřovat s odbornou péčí úvěruschopnost žadatelů o úvěr je potřeba zamezit přílišné úvěrové angažovanosti spotřebitelů, tedy především zamezit, aby spotřebitelé sjednávali spotřebitelské úvěry opakovaně. Častým účelem sjednávání těchto smluv pak bývá splacení jiného spotřebitelského úvěru, který nejsou spotřebitelé schopni z běžného příjmu splatit právě proto, že poskytovatel takového spotřebitelského úvěru před jeho poskytnutím neověřil, zda je spotřebitel úvěruschopný.

Pokud by Instituce vyžadovala od Navrhovatele předložení podkladů k prokázání jím tvrzených příjmů a výdajů, tedy především výpisy z bankovního účtu Navrhovatele aj., a pokud by nahlédla do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele v souladu s § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, musela by před uzavřením Smlouvy o úvěru zjistit, že Navrhovatel není schopen dluh z této smlouvy splácet, neboť jeho výdaje v době uzavření smlouvy značně převyšovaly jeho příjmy.

5.4. Námitka spáchání trestného činu Navrhovatelem

Finanční arbitr rovněž odmítá závěr Instituce, že svým rozhodnutím vyvíjí Navrhovatele z hlediska trestněprávního. Finanční arbitr rozhoduje s ohledem na § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi o občanskoprávních nárocích, tedy v režimu obdobném civilnímu řízení před obecným soudem.

Podle § 57 odst. 1 písm. c) správního řádu platí, že „*jestliže vydání rozhodnutí závisí na řešení otázky, již nepřísluší správnímu orgánu rozhodnout a o které nebylo dosud pravomocně rozhodnuto, správní orgán si o ní může učinit úsudek; správní orgán si však nemůže učinit úsudek o tom, zda byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt a kdo za něj odpovídá, ani o otázkách osobního stavu*“.

Posuzovat jednání Navrhovatele z hlediska trestněprávního tak finančnímu arbitrovi s ohledem na § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi nepřísluší, ani si o možné trestněprávní odpovědnosti Navrhovatele podle § 57 odst. 1 písm. c) správního řádu nemůže učinit úsudek.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr již v Nálezu řádně a podrobně vypořádal důvod neplatnosti Smlouvy o úvěru, tedy že Instituce neposoudila s odbornou péčí schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský

úvěr ze Smlouvy o úvěru, když se před uzavřením této smlouvy spoléhala pouze na tvrzení Navrhovatele ohledně výše jeho výdajů, která neověřila, protože si nenechala od Navrhovatele předložit podklady k prokázání jeho tvrzení, ani nenahlédla do databází umožňujících posoudit úvěruschopnost Navrhovatele.

Finanční arbitr proto setrvává na svých právních závěrech náležitě odůvodněných v Nálezu, tedy že zjistil, že Instituce schopnost Navrhovatele splácet úvěr neposoudila s odbornou péčí, resp. v rozporu se zákonem uzavřela s Navrhovatelem Smlouvu o úvěru, a následně Navrhovateli poskytla na základě této smlouvy spotřebitelský úvěr, aniž by bylo zřejmé, zda Navrhovatel bude schopen úvěr splatit.

V důsledku neposouzení schopnosti Navrhovatele splácet úvěr s odbornou péčí je proto Smlouva o úvěru od samého počátku absolutně neplatná, a strany sporu jsou povinny si vydat bezdůvodné obohacení, které na základě neplatné Smlouvy o úvěru získaly.

Na základě všech shora uvedených skutečností finanční arbitr zamítl Námitky Instituce a Nález potvrdil.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■■■
Instituce – datová schránka zástupce ■■■